

B i j l a g e 5 :

A r c h e o l o g i s c h o n d e r z o e k

RAAP-NOTITIE 3623

Plangebied MFA Gerkesklooster- Stroobos

Gemeente Achtkarspelen

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Achtkarspelen

Titel: Plangebied MFA Gerkesklooster-Stroobos, gemeente Achtkarspelen; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: november 2010

Auteurs: *E.J.M. van der Zwet & drs. J.E.A. Jans*

Projectcode: ACGS

Bestandsnaam: NO3623_ACGS.doc

Projectleider: drs. J.E.A. Jans

Projectmedewerkers: E.J.M. van der Zwet & T.M Perger

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 43721

Autorisatie: dr. G. Aalbersberg

Bevoegd gezag: gemeente Achtkarspelen

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendalseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2010

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

Algemeen

- *opdrachtgever*: gemeente Achtkarspelen
- *aanleiding onderzoek*: voorgenomen bouw van een multifunctionele accommodatie (MFA) voor het dorp Gerkesklooster-Stroobos.
- *datum uitvoering veldwerk*: 11 november 2010

Locatiegegevens

- *plangebied*: het plangebied ligt tussen Gerkesklooster en Stroobos, ten westen van het Sarabos en ter hoogte van het Gerkepad.
- *plaats*: Gerkesklooster-Stroobos
- *gemeente*: Achtkarspelen
- *provincie*: Fryslân
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 6G & 6H
- *plangebied in gebruik als*: grasland
- *oppervlakte plangebied*: ca. 1 ha
- *centrumcoördinaten (X/Y)*: 210.023/583.956

Onderzoeksvragen

Is de bodemopbouw in het plangebied zodanig intact dat archeologisch vervolgonderzoek zinvol is? Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.2), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

Archeologische gegevens

- *archeologisch advies*: volgens de FAMKE (Friese Archeologische MonumentenKaart Extra; <http://fryslan.nl/binfo/chk/inhoud/startchk.htm>) is voor het plangebied voor de periode Steentijd-Bronstijd een karterend onderzoek 3 nodig (3 boringen per ha, indien podzolbodem aanwezig overgaan op 6 boringen per ha). Voor de periode IJzertijd-Middeleeuwen is voor het grootste gedeelte van het plangebied een karterend onderzoek 1 nodig. Voor het meest zuidelijke gedeelte van het plangebied geldt streven naar behoud. Hier zijn twee extra boringen gezet.
- *ARCHIS-waarnemingen en -vondstmeldingen (nationaal Archeologisch Informatie Systeem)*:
 - in plangebied: geen
 - in de directe nabijheid (< 500 m): circa 400 m ten westen van het plangebied ligt de historische dorpskern van Gerkesklooster (ARCHIS-monumentnummer 15100) en het terrein waar het Gerkesklooster heeft gelegen (ARCHIS-monumentnummer 15067).

Historische gegevens

- *historische kaarten*: op de kaart uit het eind van de 17e eeuw (Schotanus à Sterringa, 1718), op de kadastrale minuut uit circa 1832 (ontleend aan <http://www.hisgis.nl>), de kaart uit 1844 (Eekhoff, 1859) en op de topografische kaart van 1929 (ROBAS Producties, 1990) is geen bebouwing in het plangebied afgebeeld. Het plangebied is op deze kaarten in gebruik als wei- of akkerland.

Bodemkundige en/of geologische gegevens

- *bodem volgens bodemkaart*: kalkarme knippige poldervaaggronden met klei en moerig materiaal beginnend dieper dan 80 cm en doorgaand tot dieper dan 120 cm (Stiboka, 1981: code gMn88Cv)
- *geomorfologie volgens geomorfologische kaart* (ontleend aan <http://www.archis.nl>): bebouwing (code B) in de zuidelijke helft van het plangebied, maar bestaat waarschijnlijk net als de noordelijke helft uit zeeboezemvlakte (code 2M32).

3 Veldonderzoek

Booronderzoek: methode

- *positie boringen*: de boringen 1 t/m 6 zijn gezet in een driehoeksgrid van 50 x 40 m. De boringen 7 en 8 staan los van het driehoeksgrid in het meest zuidelijke deel van het plangebied.
- *gebruikt boormateriaal*: gutsboor, diameter 3 cm
- *totaal aantal boringen*: 8
- *minimaal geboorde diepte*: 3,5 m -Mv.
- *maximaal geboorde diepte*: 3,5 m -Mv.
- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989)
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met*: een meetlint

Booronderzoek: resultaten

- *beschrijving laagopvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogenetisch)*: de bodemopbouw in het plangebied is van boven naar beneden als volgt. In de boringen 1 t/m 5 en 7 bestaat de toplaag uit een 0,2 tot 0,39 m dikke bouwvoor (bruingrijze, zwak zandige, zwak humeuze klei). In de boringen 6 en 8 bestaat de toplaag uit een 1,25 m en 0,58 m dikke verstoorde laag: (bruin-) grijze, zwak siltige of zandige klei, soms zwak humeus met zand- en/of kleibrokken. In boring 8 zijn in de verstoorde laag enkele houtskoolspikkels en fragmenten recent baksteenpuin (niet verzameld) aangetroffen. Onder de bouwvoor/verstoorde laag ligt een 0,3 tot 1,05 m dik kleipakket: licht(bruin)grijze, matig tot sterk siltige, soms humeuze klei. Hieronder ligt een veenpakket: bruin, soms kleiig rietzeggeveen. In de boringen 2, 4, 5 en 6 is dit veenpakket doorsneden door een geul. De vulling van de voormalige geul bestaat uit grijze, matig siltige klei, soms met detritus- of zandlagen en soms met schelpresten. Archeologische indicatoren zijn niet waargenomen. Er zijn geen aanwijzingen voor een (grotere) archeologische vindplaats aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De bodem in het plangebied bestaat uit een bouwvoor/verstoorde laag op een kleipakket op een veenpakket. Dit veenpakket is doorsneden door een geul. Archeologische indicatoren zijn niet waargenomen. Er zijn geen aanwijzingen voor een (grotere) archeologische vindplaats aangetroffen.

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het onderzoek wordt voor het plangebied geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. De voorziene bodemingrepen ten behoeve van de bouw van een MFA kunnen vanuit archeologisch oogpunt zonder bezwaar worden uitgevoerd.

Wanneer bij de uitvoering van bodemingrepen toch archeologische resten worden aangetroffen, dient hiervan direct melding gemaakt te worden bij de provinciaal archeoloog.

Contactpersonen

- *contactpersoon bevoegd gezag namens de gemeente*: dr. G.J. de Langen, provinciaal archeoloog provincie Fryslân (tel. 058-2925487).
- *contactpersoon RAAP*: drs. J.E.A. Jans, projectleider RAAP (tel. 0512-589140).

Literatuur

Eekhoff, W., 1859. *Nieuwe atlas van de provincie Friesland*. Leeuwarden.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Robas Producties, 1990. *Historische Atlas Friesland. Chromotopografische Kaart des Rijks 1:25.000*. Uitgeverij Robas Producties, Den Ijp.

Schotanus à Sterringa, B., 1718. *Uitbeelding der Heerlijkheit Friesland; zoo in 't algemeen als in haare XXX bijzondere Grietenijen*. François Halma, Ljouwert (Facsimile-uitgave 1979).

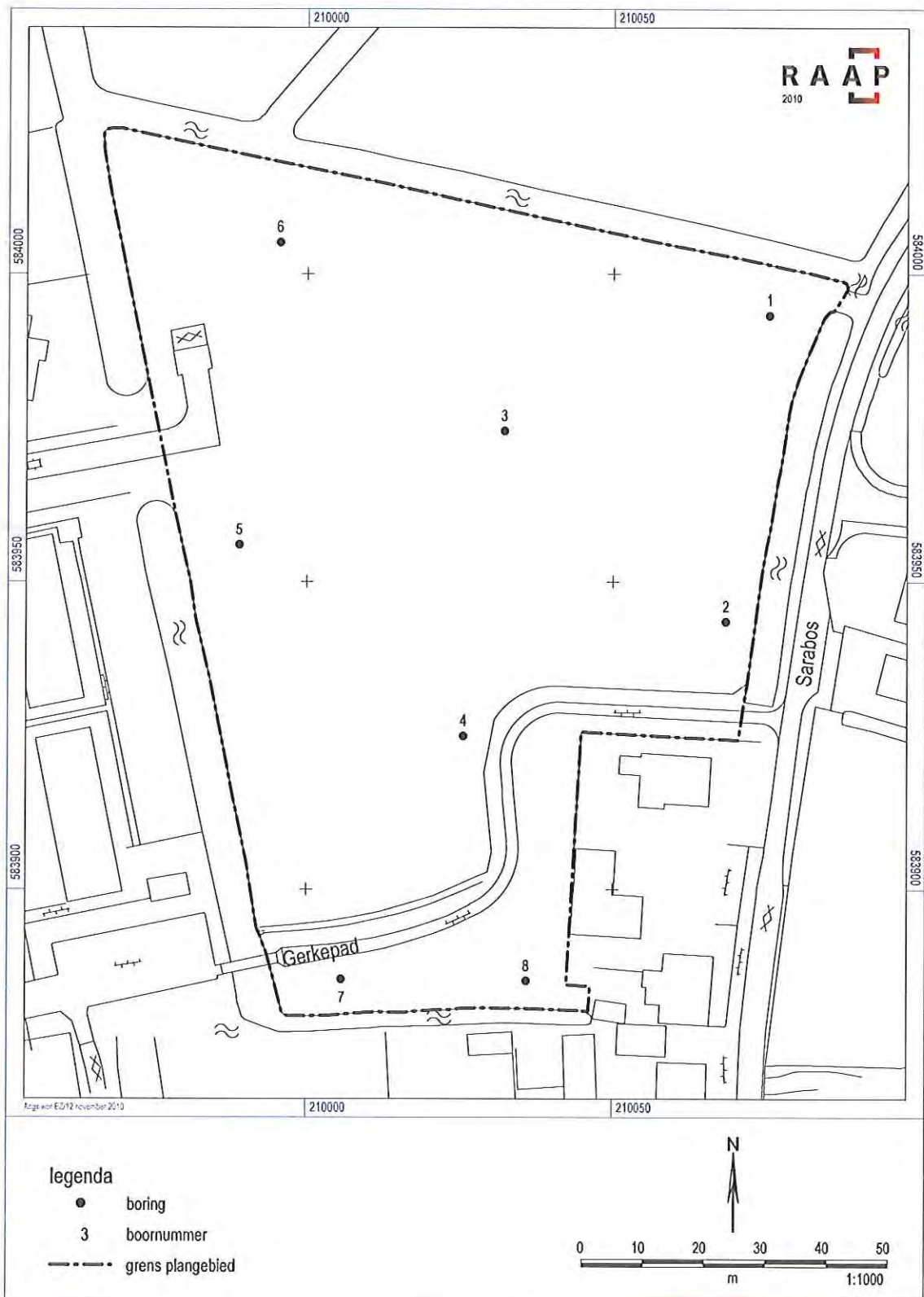
Stiboka, 1981. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 2 Oost (gedeeltelijk) Schiermonnikoog en 6 Oost Leeuwarden*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

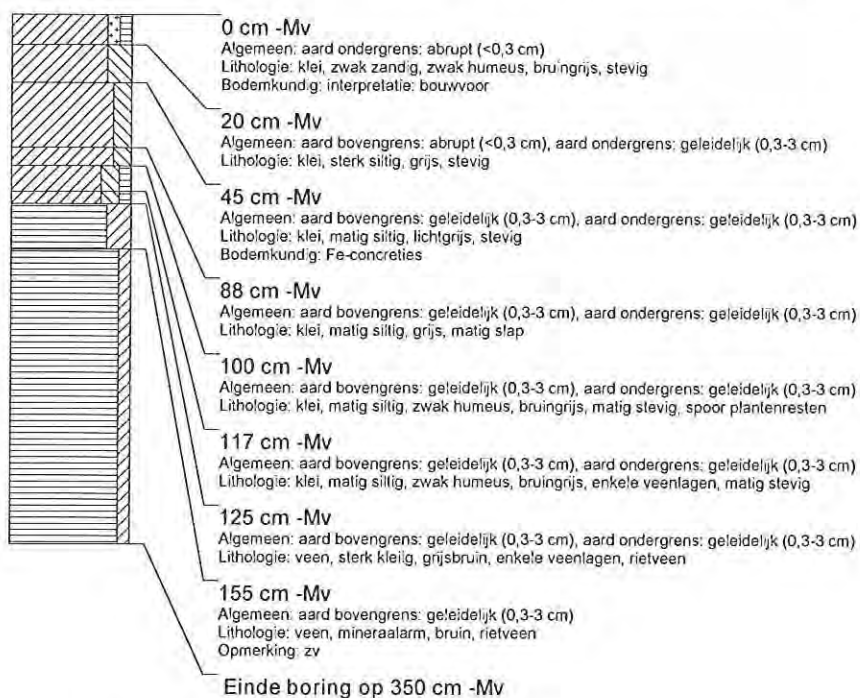
Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)		1795	
Nieuwe tijd	B	1650	
	A	1500	
Middeleeuwen	Laat	1250	
	Vol	1050	
	Vroeg	Ottoons	900
		Karolingisch	725
		Merovingisch laat	525
		Merovingisch vroeg	450
Romeinse tijd	Laat	270	
	Midden	70 na Chr.	
	Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500
		Jong B	16.000
		Jong A	35.000
		Midden	250.000
		Oud	

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

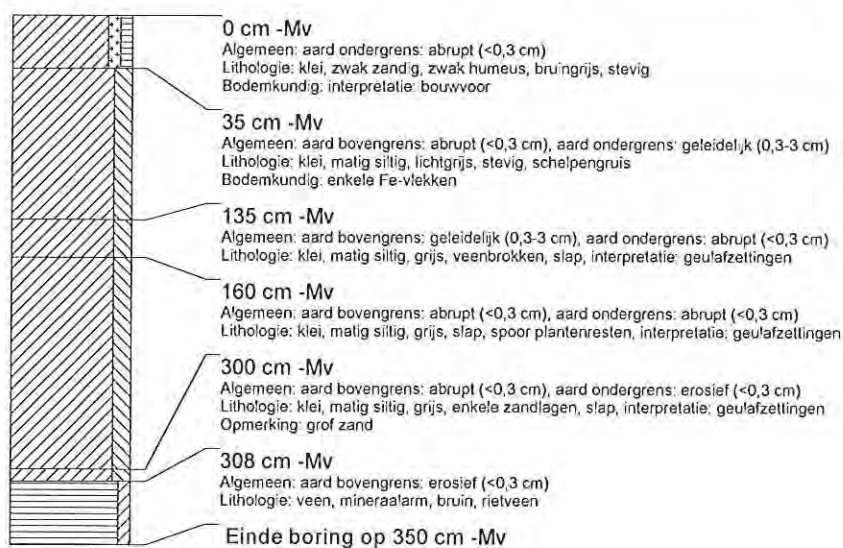
boring: ACGS-1

beschrijver: JJ/EZ, datum: 11-11-2010, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Achtkarspelen, plaatsnaam: Gerkesklooster-Stroobos, opdrachtgever: Gemeente Achtkarspelen, uitvoerder: RAAP Noord

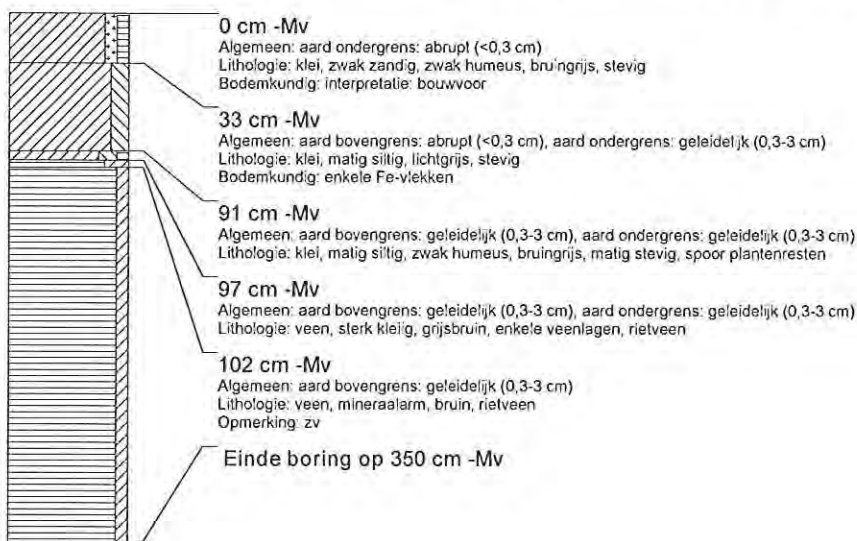
boring: ACGS-2

beschrijver: JJ/EZ, datum: 11-11-2010, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Achtkarspelen, plaatsnaam: Gerkesklooster-Stroobos, opdrachtgever: Gemeente Achtkarspelen, uitvoerder: RAAP Noord

boring: ACGS-3

beschrijver: JJ/EZ, datum: 11-11-2010, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Achtkarspelen, plaatsnaam: Gerkesklooster-Stroobos, opdrachtgever: Gemeente Achtkarspelen, uitvoerder: RAAP Noord

boring: ACGS-4

beschrijver: JJ/EZ, datum: 11-11-2010, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Achtkarspelen, plaatsnaam: Gerkesklooster-Stroobos, opdrachtgever: Gemeente Achtkarspelen, uitvoerder: RAAP Noord

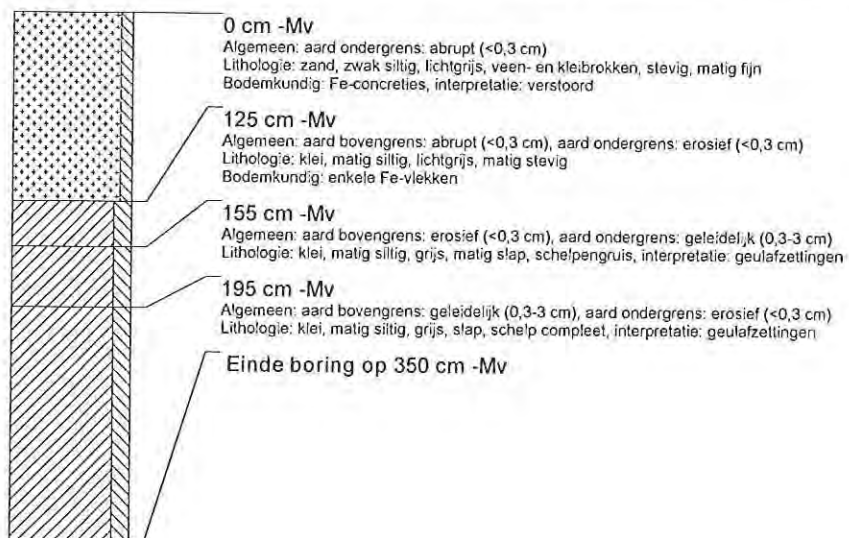
boring: ACGS-5

beschrijver: JJ/EZ, datum: 11-11-2010, boortype: guls-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Achtkarspelen, plaatsnaam: Gerkesklooster-Stroobos, opdrachtgever: Gemeente Achtkarspelen, uitvoerder: RAAP Noord

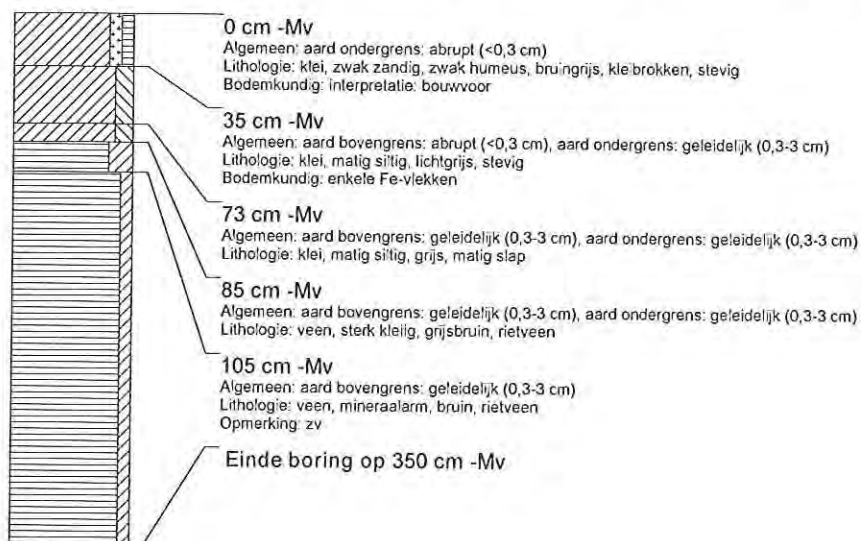
boring: ACGS-6

beschrijver: JJ/EZ, datum: 11-11-2010, boortype: guls-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Achtkarspelen, plaatsnaam: Gerkesklooster-Stroobos, opdrachtgever: Gemeente Achtkarspelen, uitvoerder: RAAP Noord

boring: ACGS-7

beschrijver: JJ/EZ, datum: 11-11-2010, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Achtkarspelen, plaatsnaam: Gerkesklooster-Stroobos, opdrachtgever: Gemeente Achtkarspelen, uitvoerder: RAAP Noord

boring: ACGS-8

beschrijver: JJ/EZ, datum: 11-11-2010, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Achtkarspelen, plaatsnaam: Gerkesklooster-Stroobos, opdrachtgever: Gemeente Achtkarspelen, uitvoerder: RAAP Noord

